

2019-04-10

Lena Frygne

0322-61 72 65

Förvaltningssekreterare

Socialnämnden

Uppdrag om vissa verksamheter kan omfattas av lag om valfrihetssystem (LOV)

Bakgrund

Kommunfullmäktiges *Flerårsstrategi 2018-2020* hade som ett prioriterat att *I Alingsås finns det valfrihet och självbestämmande*. Till målet kopplades indikatorn *Antalet verksamheter som omfattas av lagen om valfrihetssystem ska bli fler*.

Socialnämnden hade i sin flerårsstrategi 2018-2020 åtagandet att verka för en högre grad av valfrihet och självbestämmande. Socialförvaltningen åtog sig att utreda om det finns verksamheter inom förvaltningen som kan omfattas av lag om valfrihetssystem (LOV).

Den utredning som genomfördes visade att socialnämndens verksamheter boendestöd och öppenvård missbruk, *Return*, möjligen kan omfattas av LOV. Inom dessa verksamheter kan det finnas intresse från utomstående aktörer.

Insatsen ledsagning ges enligt socialtjänstlagen (SoL). Volymen är liten men här kan finnas samverkansmöjligheter med vård- och omsorgsnämnden (VON) som har insatsen ledsagarservice enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Socialnämnden godkände, SN 2018-10-23, § 100, utredningen om vilka verksamheter som kan omfattas av lag om valfrihetssystem (LOV) och såg en möjlighet till förvaltningsövergripande samarbete kring bl a ledsagarservice.

Förvaltningen fick i uppdrag att undersöka om det finns intressenter som vill utföra boendestöd eller öppenvård missbruk inom LOV samt att undersöka möjlighet till samverkan med närliggande kommuner.

Förvaltningsövergripande samarbete

Socialnämnden beslutade, SN 2016-12-20, § 129, att inte införa LOV för insatsen ledsagarservice enligt LSS och insatsen ledsagning enligt SoL. Vid tiden för beslutet omfattade ledsagarinsatser totalt 219 tim/mån för insatserna både enligt LSS och SoL. Ledsagning enligt SoL uppskattades till ca en tiondel av volymen.

Funktionshinderverksamhet flyttades över till vård- och omsorgsnämnden (VON) vid årsskiftet 2017/2018. Därmed också insatsen ledsagarservice enligt LSS. Under hösten 2018 har vård- och omsorgsförvaltningen börjat undersöka förutsättningarna för att införa LOV för verksamheterna daglig verksamhet och ledsagarservice. Vård- och omsorgsnämnden har inte fattat något beslut om huruvida LOV ska införas för daglig verksamhet och/eller ledsagarservice. Förvaltningsövergripande samarbete vad gäller insatsen ledsagning enligt SoL aktualiseras först om VON fattar beslut om att införa LOV vid ledsagarservice.

Utbud av eventuella utförare

Socialnämnden gav förvaltningen fick i uppdrag att undersöka om det finns intressenter som vill utföra boendestöd eller öppenvård missbruk inom LOV. För att faktisk valfrihet ska uppnås för brukaren krävs flera alternativa utförare.

Förvaltningen kan inte gå ut med någon officiell förfrågan och det är svårt att uppskatta vilket utbud av leverantörer som kan förväntas uppstå vid en lovisering. Det är osäkert hur många som i realiteten bestämmer sig för att bli utförare. Leverantören måste ha egna förutsättningar för att kunna utföra tjänsten som resurser i form av kompetent personal, eventuell lokal och också anse att kommunens ersättning för utförd tjänst är tillräcklig.

Boendestöd

Drygt 80 brukare har beslut om boendestöd enligt SoL. Stödet ges till alla åldrar och själva insatsen omfattar 1-19 timmar per vecka.

Öppenvård missbruk

Verksamheten *Return* har tre heltidsanställda behandlare för grupp- och individuella samtal. Frivilliginsats = service de första 5-8 timmarna, därefter övergår insatsen i stöd och kräver beslut. En förutsättning för att enskild ska kunna välja utförare enligt LOV är att det finns ett beslut om insats.

Hur många brukare kommer faktiskt att välja utförare?

LOV innebär att den enskilde får möjlighet att välja utförare. Valmöjligheten ger brukaren ökad delaktighet och medbestämmande. Flera leverantörer anses stimulera konkurrensen som bidrar till ökad kvalitet.

För att brukare ska kunna göra ett aktivt val krävs information om valfriheten. Ibland krävs att personal motiverar brukare att byta utförare.

Valfrihet vid hemtjänst är etablerat. I Stockholmsregionen väljer ca 20-50 % privat utförare. Resten av landet ligger på under 20 %. Göteborg Stad införde LOV för hemtjänst 2018-04-01 och till en början har få valt annan utförare än kommunen. I oktober 2018 hade drygt 3 %, av ca 9 300 brukare, privat utförare.

Bedömningen görs att möjligen enstaka brukare kommer att göra ett aktivt val för verksamheterna boendestöd och öppenvård missbruk.

Resurser vid en lovisering

Förvaltningen behöver resurser vid ett införande av LOV. Införandet måste organiseras och planeras. Det mest omfattande arbetet är att sammanställa kravspecifikationer: förfrågningsunderlaget vid ansökan av privat utförare. Förfrågningsunderlaget sätter nivån på tjänstens kvalitet. För att ge brukarna en chans till delaktighet bör synpunkter hämtas in från brukarna. Även företrädare för brukarorganisationer bör tillfrågas för att tydliggöra nivån på tjänstens kvalitet. Personal bidrar med kunskap om brukarnas behov och vilka krav som är viktiga att ställa på utförare. Andra kommuners erfarenheter, som själva förfrågningsunderlagen, bör tas tillvara inför en implementering av LOV. Vidare ska ersättningsnivå/er bestämmas och annonsering efter utförare genomföras. Informationsmaterial för brukare ska arbetas fram och kommuniceras.

Det kommer att krävas resurser för att administrera själva LOVen. Interna rutiner behöver utarbetas. Ett ständigt pågående arbete är att godkänna utförare, att genomföra kontrollfunktioner som att följa upp/utvärdera att utföraren levererar enligt lag och enligt kommunens kvalitetskrav och bestämmelser samt att hantera ersättningar för utförda tjänster. Kontinuerlig information ska också lämnas till brukare.

En fråga är vilka egna omställningar som måste göras i förvaltningen. I vilken grad minskar kommunens egna volymer? Åtminstone till en början krävs en viss överkapacitet. Icke-valsalternativet är en i förväg uppställd turordning av utförare och kommunen måste vara beredd på att stå för icke-valsalternativet. Förhandlingar enligt MBL (lag om medbestämmande i arbetslivet)/ samverkansavtal krävs inför en konkurrensutsättning enligt LOV.

Vid en lovisering finns en risk att kommunens samordningsvinster går förlorade och administrationen ökar.

Närliggande kommuner

Kontakt har tagits med Alingsås närliggande kommuner för att ta reda på om respektive kommun har eller planerar att införa LOV för verksamheterna boendestöd och öppenvård missbruk. Ingen av de närliggande kommunerna har infört LOV för verksamheterna.

Borås Stad och Lerums kommun har inga planer på att införa LOV. Politikerna i Trollhättans Stad har tidigare tagit beslut om att inte införa LOV och något nytt beslut är inte på gång. Vårgårda och Ale är relativt små kommuner som inte har loviserat verksamheterna.

Möjligheter till samverkan med närliggande kommuner när det gäller eventuell LOV för öppenvård missbruk och boendestöd är inte aktuellt.

Slutsats

Vid en eventuell lovisering av verksamheterna boendestöd och öppenvård missbruk kan utifrån ovanstående ett fåtal intressenter förväntas. Båda verksamheterna innehåller relativt få/spridda timmar vilket gör att det är inte är sannolikt att det kommer att finnas utförare för insatserna. Med tanke på de låga volymerna kan man anta utifrån statistik från andra kommuner att endast en handfull brukare kommer att göra ett aktivt val utifrån ett valfrihetssystem. Ett eventuellt införande av LOV skulle innebära utökad administration.

Samverkan med närliggande kommuner är inte aktuellt. Ingen av kommunerna har LOV för verksamheterna boendestöd eller öppenvård missbruk idag. Det ser heller inte ut som att någon av dessa kommuner tänker införa LOV för verksamheterna varför underlag att driva införandet av LOV i verksamheterna saknas.

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås att besluta att förvaltningen har genomfört uppdraget.